

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «НАЙЄМ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF NAYYEM v. UKRAINE)**

(Заява № 21174/23)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

18 грудня 2025 року

Це рішення є остаточним, але може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Найєм проти України»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Гільберто Фелічі (*Gilberto Felici*), Голова,

Микола Гнатовський (*Mykola Gnatovskyy*),

Ваге Григорян (*Vahe Grigoryan*), судді,

та Мартіна Келлер (*Martina Keller*), заступник Секретаря секції,

з огляду на:

заяву (№ 21174/23), яку 20 липня 2023 року подав до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) громадянин України, пан Мустафа-Масі Найєм (далі – заявник), 1981 року народження, який проживає у м. Київ, та якого представляли пані Ю. Науменко та пані Ю. Коваленко, юристи, які практикують у м. Київ;

рішення повідомити про заяву Уряд України (далі – Уряд), який представляла його Уповноважений, пані М. Сокоренко; зауваження сторін;

після обговорення за зачиненими дверима 27 листопада 2025 року постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРЕДМЕТ СПРАВИ

1. Заява стосується скарги заявника за статтею 3 Конвенції на непроведення ефективного розслідування жорстокого поводження з ним з боку приватних осіб.

2. Заявник – політик. На момент подій він був народним депутатом Верховної Ради України.

3. Згідно з твердженнями заявника та висновками досудового розслідування на національному рівні, 30 квітня 2018 року в ході суперечки, що виникла внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, заявника побила та декілька разів вдарила по голові група приватних осіб (А., М.-С., М.-А. та У.). М.-А., як стверджується, вдарив його кулаком у щелепу, тоді як У. тримав його за руки, а А. та М.-С. оточили їх, перегородивши заявнику шлях для відступу. М.-С. також, як стверджується, двічі вдарив заявника кулаком по голові. Потім, коли заявник наздоганяв М.-А., У., як стверджується, схопив заявника за шию, штовхнув його на землю та вдарив декілька разів. У результаті заявник отримав перелом щелепи, закриту черепно-мозкову травму, струс головного мозку та садна. Того самого дня було порушено кримінальне провадження за фактами вчинення хуліганських дій¹ та

¹ Див. в рішенні у справі «Загубня та Табачкова проти України» [Комітет] (*Zagubnya and Tabachkova v. Ukraine*) [Committee], заява № 60977/14, пункт 34, від 12 листопада

нанесення заявнику тілесних ушкоджень. Згодом А., М.-С. та У. були висунуті обвинувачення у хуліганстві, тоді як М.-А. – у хуліганстві та нанесенні тілесних ушкоджень заявнику. 01 травня 2018 року заявнику було проведено операцію на щелепі.

4. В ході розслідування працівники поліції допитали заявника та свідків, вивчили відеозаписи подій з камер відеоспостереження² та провели слідчий експеримент. 07 березня 2019 року за результатами судово-медичної експертизи було встановлено, що отримані заявником тілесні ушкодження були середнього ступеня тяжкості.

5. 30 червня 2020 року суд першої інстанції виправдав А., М.-С. та У. щодо вчинення хуліганських дій та відмовив у задоволенні цивільного позову, поданого заявником. Київський апеляційний суд та Верховний Суд 17 листопада 2021 року та 20 березня 2023 року відповідно залишали виправдувальний вирок без змін.

6. Суди встановили, що сторона обвинувачення не надала документів, які б підтверджували повноваження слідчих та прокурорів проводити кримінальне провадження, і, таким чином, представляти докази, здобуті під час досудового розслідування, та висувати обвинувачення щодо підсудних. У результаті, усі докази, зібрані на стадії досудового розслідування, були визнані недопустимими, а суди постановили, що А., М.-С. та У. не набули статусу обвинувачених.

7. Серед недопустимих доказів були відеозаписи з камер відеоспостереження, протоколи огляду відео, у яких було зазначено, що тілесні ушкодження завдали відповідачі, та висновок судово-медичної експертизи, в якому було детально описано тяжкість тілесних ушкоджень заявника та зазначено, що вони могли бути спричинені подіями, зафіксованими на відеозаписах. Посилаючись на показання заявника, А., М.-С., У. та деяких свідків в ході судового розгляду, суди дійшли висновку, що дії А., М.-С. та У. не становили хуліганських дій, саме заявник спровокував та призвів до загострення суперечки, а допустимих доказів, окрім тверджень заявника, що його тілесні ушкодження були завдані відповідачами, які постали перед судом, не було.

8. М.-А., який втік з України після події, був оголошений у розшук, а кримінальне провадження щодо нього за обвинуваченням у вчиненні хуліганських дій та завданні тілесних ушкоджень заявнику було зупинено. Клопотання органів державної влади про його видачу з Азербайджану було залишене без задоволення. У вересні 2019 року, невдовзі після того, як він повернувся до України та з'явився на виклик слідчого, йому було обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту. 20 квітня 2021 року кримінальне провадження

2020 року) визначення кримінального правопорушення «хуліганство».

² Система відеоспостереження (CCTV)

було закрито у зв'язку із закінченням строку досудового розслідування. Однак 11 жовтня 2021 року Київський апеляційний суд у присутності М.-А. скасував цю постанову та направив справу на новий розгляд. 12 грудня 2022 року його знову було оголошено в розшук за неявку до суду першої інстанції. Кримінальне провадження щодо нього наразі зупинено. Органам державної влади невідомо про його місцеперебування.

ОЦІНКА СУДУ

9. Посилаючись на статті 3, 6, 8 та 13 Конвенції, заявник скаржився на неефективність розслідування жорстокого поводження з ним приватними особами. Суд вважає, що скарга підлягає розгляду виключно за статтею 3 Конвенції (див. рішення у справі «Мута проти України» (*Muta v. Ukraine*), заява № 37246/06, пункт 51, від 31 липня 2012 року).

I. ПРИЙНЯТНІСТЬ

10. Уряд доводив, що скарга заявника була явно необґрунтованою, оскільки відповідне жорстоке поводження не досягло мінімального рівня суворості, щоб підпадати під дію статті 3 Конвенції. Заявник не погодився з твердженнями Уряду. Зокрема, він доводив, що завдані йому тілесні ушкодження були серйозними та мали довгостроковий вплив на його здоров'я.

11. Суд відхиляє заперечення Уряду, оскільки заявник дійсно отримав тілесні ушкодження (перелом щелепи, закриту черепно-мозкову травму, струс головного мозку та садна) і переніс операцію (див. пункт 3). Тому Суд зазначає, що відповідне поводження підпадало під дію статті 3 Конвенції (див. рішення у справі «Ібрагім Демірташ проти Туреччини» (*İbrahim Demirtaş v. Turkey*), заява № 25018/10, пункт 31, від 28 жовтня 2014 року).

12. Суд також зазначає, що ця заява не є ані явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції, ані неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

II. СУТЬ

13. Суд повторює, що стаття 3 Конвенції вимагає від органів державної влади проведення ефективного офіційного розслідування стверджуваного жорстокого поводження, навіть якщо таке поводження було вчинене приватними особами (див. рішення у справах «Чернега проти України» (*Chernega and Others v. Ukraine*), заява № 74768/10,

пункт 158, від 18 червня 2019 року та «Картер проти України» (*Karter v. Ukraine*), заява № 18179/17, пункт 75, від 11 квітня 2024 року з подальшими посиланнями). Мінімальні стандарти ефективності, наведені у практиці Суду, включають у себе вимоги, що розслідування має бути незалежним, безстороннім і підлягати громадському контролю, а уповноважені органи державної влади повинні діяти зі зразковою ретельністю та оперативністю (див. рішення у справі «Олександр Ніконенко проти України» (*Aleksandr Nikonenko v. Ukraine*), заява № 54755/08, пункт 44, від 14 листопада 2013 року з подальшими посиланнями).

14. Процесуальні вимоги статті 3 Конвенції виходять за межі стадії досудового розслідування, коли розслідування призводить до вжиття юридичних дій у національних судах: провадження в цілому, у тому числі стадія судового розгляду, має відповідати вимогам статті 3 Конвенції. Це включає санкції, накладені після завершення цього провадження. Хоча не існує абсолютного зобов'язання, щоб усі кримінальні провадження завершувалися обвинувальним вироком або конкретним покаранням, національні суди за жодних обставин не повинні бути готовими дозволити серйозним посяганням на фізичну та психічну недоторканність залишатися безкарними або обирати надмірно легке покарання у зв'язку із серйозними злочинами. Отже, важливим моментом для Суду є питання, чи й до якого ступеня суди, доходячи свого висновку, могли вважатися такими, які ретельно розглянули справу, щоб стримуючий ефект наявної судової системи та важливість тієї ролі, яку вона має відігравати в запобіганні порушень заборони жорстокого поводження, не підірвалися (див. рішення у справі «Сабаліч проти Хорватії» (*Sabalić v. Croatia*), заява № 50231/13, пункт 97, від 14 січня 2021 року).

15. Суд не розглядає твердження про помилки чи окремі упущення, а лише суттєві недоліки у провадженні та відповідному процесі ухвалення рішень, тобто саме ті, які можуть підірвати здатність органів державної влади встановити обставини справи або винну особу (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі «С.М. проти Хорватії» [ВП] (*S.M. v. Croatia*) [GC], заява № 60561/14, пункт 320, від 25 червня 2020 року).

16. Уряд не прокоментував спосіб, у який справа щодо А., М.-С. та У. була передана до суду, а також нездатність органів державної влади запобігти втечі М.-А. та встановити його місцеперебування протягом трьох років. Однак Уряд стверджував, що визнання доказів недопустимими, у тому числі записів з камер відеоспостереження, не підірвало чесність судового розгляду, оскільки суд розглянув обставини спору, ґрунтуючись на показаннях заявника та відповідачів. Суд не переконаний цим аргументом, оскільки відеозаписи та протоколи, якими було задокументовано їхній огляд, містили

РІШЕННЯ У СПРАВІ «НАЙЄМ ПРОТИ УКРАЇНИ»

об'єктивну інформацію щодо обставин спору та способу завдання тілесних ушкоджень. Тому вони мали вирішальне значення для розгляду справи, враховуючи, що показання заявника та відповідачів принципово суперечили один одному.

17. Стосовно кримінального провадження щодо А., М.-С. та У., то Суд зазначає, що органи державної влади діяли оперативно із самого початку та доклали зусиль для ретельного розслідування справи. Проте незабезпечення та недотримання належної процедури висунення обвинувачень та збору доказів підірвало ефективне притягнення до відповідальності за стверджені кримінальні правопорушення (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі «Р.В. проти Естонії» (*R.V. v. Estonia*), заява № 22597/16, пункти 78 – 104, від 22 червня 2021 року).

18. Суд також зазначає, що після повернення справи М.-А. на новий розгляд не було застосовано жодних запобіжних заходів, що зрештою дозволило йому втекти (див. пункт 8). Невжиття органами державної влади оперативних заходів створило умови, які сприяли такому результату (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі «Вячеславова та інші проти України» (*Vyacheslavova and Others v. Ukraine*), заява № 39553/16 та 6 інших заяв, пункти 403 – 405, від 13 березня 2025 року).

19. Цих міркувань достатньо для встановлення Судом наявності суттєвих недоліків у процесуальній реакції національних органів влади на твердження заявника про жорстоке поводження. Отже, Суд, не висловлюючи думки стосовно вини чи невинуватості відповідачів, доходить висновку, що спосіб, у який кримінально-правові механізми в цілому були застосовані у цій справі, і який призвів до закриття справи з процесуальних підстав, характеризувався недоліками до такої міри, що це становило порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції.

ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

20. Заявник вимагав 7 000 євро в якості відшкодування моральної шкоди.

21. Уряд стверджував, що ця вимога була безпідставною.

22. Суд присуджує заявнику 3 000 євро в якості відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною;

РІШЕННЯ У СПРАВІ «НАЙЄМ ПРОТИ УКРАЇНИ»

2. *Постановляє*, що було порушено процесуальний аспект статті 3 Конвенції;
3. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 3 000 (три тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що можуть нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди, ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.
4. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 18 грудня 2025 року відповідно до пунктів 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Мартіна Келлер
(*Martina Keller*)
Заступник Секретаря

Гільберто Фелічі
(*Gilberto Felici*)
Голова